

Проф. д-р АЛИ ВЕЙСЕЛ

Дипломиран експерт-счетоводител,
регистриран одитор
Преподавател във Висшето училище по
застраховане и финанси – София

Али Вейсел е роден на 06.05.1984 г. в град Бургас. Има бакалавърска и магистърска степен по специалност „Счетоводство и контрол”. През 2011 г. му е присъдена образователна и научна степен „доктор” по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”. През 2014 г. е избран за доцент по икономика (Счетоводство и одит), а от 2019 г. е професор по икономика (Счетоводство, одит и анализ).

От 2005 до 2012 г. работи последователно като счетоводител, главен счетоводител и финансов директор.

През 2009 г. придобива сертификат за вътрешен одитор в публичния сектор от Министерството на финансите.

От 2011 г. е дипломиран експерт-счетоводител и регистриран одитор към Института на дипломираните експерт-счетоводители. Упражнява професията на регистриран одитор по одитиране на финансови отчети на предприятия.

От 2012 г. е преподавател по счетоводство и одит във Висшето училище по застраховане и финанси – София.

ОДИТНА ДОКУМЕНТАЦИЯ ОТНОСНО МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ И ФИНАНСИРАНЕТО НА ТЕРОРИЗМА

Резюме

В студията са изследвани изискванията на одиторските стандарти и българското законодателство относно мерките срещу изпиране на пари и финансиране на тероризма. Систематизирани са съответните разпоредби за контрола върху качеството, етиката и изпълнението на одиторските ангажименти. Синтезирани са допълнителните отговорности, въведени със законодателството – за контрола, процедурите за събиране на информация и идентифициране на клиента, законните представители и действителните собственици. На тази база е направено изследване за документирането на одитните процедури съгласно Единни вътрешни правила за контрол и предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризма на Института на дипломираните експерт-счетоводители. Представени са документите за вътрешния контрол и одиторските ангажименти, вкл. за комплексна проверка, оценка на риска и разкриване на информация. Анализирани са възможностите за подреждане и рефериране на работните документи при изпълнение на ангажиментите. Обобщено е какво трябва да съдържа одитното досие.

Prof. ALI VEYSEL, PhD

Certified Public Accountant

Lecturer at VUZF University – Sofia

AUDIT DOCUMENTATION ABOUT MEASURES AGAINST MONEY LAUNDERING AND FINANCING OF TERRORISM

Summary

The study examines the requirements of auditing standards and Bulgarian legislation on measures against money laundering and financing of terrorism. The relevant provisions for quality control, ethics and performance of audit engagements are systematized. The additional responsibilities introduced by the legislation are synthesized – for the control, the procedures for collecting information and identifying the client, the legal representatives and the actual owners. On this basis, the documentation of the audit procedures according to the Unified Internal Rules for Control and Prevention of Money Laundering and Financing of Terrorism of the Institute of Certified Public Accountants in Bulgaria are studied. The documents for the internal control and the audit engagements are presented, incl. for comprehensive inspection, risk assessment and disclosure of information. The possibilities for arranging and referring the working documents during the engagements are analyzed. It is summarized what the audit file should contain.

ОДИТНА ДОКУМЕНТАЦИЯ ОТНОСНО МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ И ФИНАНСИРАНЕТО НА ТЕРОРИЗМА

УВОД

Проблемите, свързани с изпирането на пари и финансирането на тероризма, придобиват все по-голямо значение. Затова се приемат редица законови разпоредби за борба с тези незаконни дейности. Отговорности в това отношение се въвеждат и за регистрираните одитори още през 90-те години на ХХ век.¹ Според *Международната федерация на счетоводителите* изпирането на пари може да има индиректен ефект върху финансовите отчети.² Поради това при финансовия одит трудно могат да установят такива случаи. Необходимо е обаче да се изпълнят съответните задължения, включително за подаването на сигнали за нередности.³

Много страни определят отговорности на одиторите за предприемането на мерки срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма. В България нормативното регулиране се извършва чрез *Закона за мерките срещу изпирането на пари* (ЗМИП),⁴ *Правилника за прилагане на Закона за мерките срещу изпирането на пари* (ППЗМИП)⁵ и *Закона за мерките срещу финансирането на тероризма* (ЗМФТ).⁶ За тяхното прилагане от одиторите са приети *Единни вътрешни правила за контрол и предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризма* (Единни вътрешни правила) от Управителния съвет на *Института на дипломираните експерт-счетоводители* в България (ИДЕС).⁷ Могат да се използват и документите, публикувани от международните професионални организации. Например *Международната федерация на счетоводителите* препоръчва Ръководството на FATF (Financial Action Task Force) за рисковобазирания подход за счетоводната професия (Risk-based Approach for the Accounting Profession).⁸ Но тези разпоредби са насочени изцяло към специфичните дейности, без да отчитат в достатъчна степен особеностите на финансовия одит. Затова е необходимо да се проучи тяхното прилагане

¹ Able, A. S. and J. S. Gerson. The CPA's Role in Fighting Money Laundering, Journal of Accountancy, June 2001, <https://www.journalofaccountancy.com/issues/2001/jun/thecpasroleinfightingmoneylaundering.htm> 1 [Accessed September 13, 2020].

² Anti-Money Laundering, 2nd Edition, March 2004, International Federation of Accountants, p. 3, <http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/anti-money-laundering-2n.pdf> [Accessed September 13, 2020].

³ <https://www.ifac.org/what-we-do/speak-out-global-voice/points-view/fighting-corruption-and-money-laundering> [Accessed September 13, 2020].

⁴ Закон за мерките срещу изпирането на пари. Обн., ДВ, бр. 27 от 27 март 2018 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 69 от 4 август 2020 г.

⁵ Правилник за прилагане на Закона за мерките срещу изпирането на пари. Приет с ПМС № 357 от 31.12.2018 г. Обн., ДВ, бр. 3 от 8 януари 2019 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 21 от 13 март 2020 г.

⁶ Закон за мерките срещу финансирането на тероризма. Обн., ДВ, бр. 16 от 18 февруари 2003 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 69 от 4 август 2020 г.

⁷ Единни вътрешни правила за контрол и предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризма, приети от Управителния съвет на ИДЕС с Протокол от 23.04.2019 г.

⁸ Risk-based Approach for the Accounting Profession. FATF, 2019, www.fatf-gafi.org/publications/documents/rba-accounting-profession.html [Accessed September 13, 2020].

според етапите на одита и да се анализират възможностите за документирането им.

Целта на студията е да се изследва какво трябва да съдържа одитното досие по ангажимент за независим финансов одит относно мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма. Тази цел се постига с решаването на следните **задачи**:

- преглед на съответните изисквания на одиторските стандарти;
- разглеждане на законовите и подзаконовите разпоредби;
- изследване на документирането на свързаните процедури;
- анализиране на възможностите за подреждане и рефериране на работните документи в одитното досие.

ИЗИСКВАНИЯ НА ОДИТОРСКИТЕ СТАНДАРТИ ОТНОСНО МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ И ФИНАНСИРАНЕТО НА ТЕРОРИЗМА

Изискванията относно законовите мерки срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма има в *Международния стандарт за контрол върху качеството (МСКК) 1 Контрол върху качеството за фирми, които извършват одити и прегледи на финансови отчети и други ангажименти за изразяване на сигурност и свързани по съдържание услуги, Международните одиторски стандарти (МОС) и Международния етичен кодекс на професионалните счетоводители (включително международните стандарти за независимост) (Етичния кодекс)*. Те са важни за разбиране на допълнителните отговорности на одиторите.

Разпоредбите на **МСКК 1** може да се изследват според разделите (елементите) на системата за контрол върху качеството: (а) лидерски отговорности за качество в рамките на фирмата; (б) приложими етични изисквания; (в) приемане и продължаване на връзките с клиенти и специфични ангажименти; (г) човешки ресурси; (д) изпълнение на ангажимента; (е) текущо наблюдение.⁹ При оценяване почтеността на клиента, съгласно раздел „приложими етични изисквания“ и „приемане и продължаване на връзките с клиенти и специфични ангажименти“, МСКК 1 налага да се вземат под внимание и индикациите, че клиентът би могъл да участва в изпиране на пари или други престъпни дейности.¹⁰ В другите дейности се включва финансирането на тероризма, за което се извършват аналогични процедури.

Разделът „изпълнение на ангажимента“ съдържа политика и процедури, разработени с цел предоставяне на разумна степен на сигурност, че ангажиментите се изпълняват в съответствие с

⁹ Ръководство по Международни стандарти за контрол върху качеството, одит, преглед, други ангажименти за изразяване на сигурност и свързани по съдържание услуги, издание 2018 на International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), публикувано от International Federation of Accountants (IFAC) през м. декември 2018 г. на английски език и преведено на български език от Института на дипломираните експерт-счетоводители в България през м. април 2019 г. – първа част, МСКК 1, пар. 16.

¹⁰ Пак там, пар. А19.

професионалните стандарти и приложимите правни и регулаторни изисквания. Логично е към тях да се отнесат и разпоредбите относно изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Особено голямо значение за одита има документирането. Това се отнася и за допълнителните законови задължения. Отговорностите в тази връзка се разглеждат от **МОС 230 Одиторска документация**. Чрез документите се доказва, че одитът е извършен в съответствие с разпоредбите. Осигурява се и възможност за провеждане на проверки от външни органи¹¹ като ИДЕС, Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори (КПНРО) и Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС). Стандартът допуска, че законодателствата и нормативните разпоредби могат да установяват допълнителни задължения.¹² В тези случаи одитното досие трябва да включва документи и за тяхното изпълнение.

Друг стандарт, който намира значително приложение, е **МОС 250 Съобразяване със закони и нормативни разпоредби при одита на финансови отчети**. Той подпомага одитора при идентифициране на съществено отклонение във финансовия отчет, дължащо се на неспазване на изискванията на законите или нормативните разпоредби. В тази връзка се разглеждат и законите, свързани с изпиране на пари, финансиране на тероризъм и постъпленията от престъпна дейност.¹³ Така одиторите се задължават да се съобразяват и с тези закони, въпреки че нямат пряко влияние върху финансовия отчет.

Аналогични процедури се разглеждат и от **Етичния кодекс**. В него е посочено, че при изпиране на пари, финансиране на тероризъм и постъпления от престъпна дейност може да се изисква оповестяване пред компетентен орган и оттегляне от ангажимента.¹⁴ Според кодекса се спазва конфиденциалност, но се допуска разкриване на информация в определени случаи.¹⁵

В стандартите има много повече разпоредби за **забраната да се комуникира информация** за изпиране на пари и финансиране на тероризма. Те са следните:

- „Възможно е забрана за това клиентът да бъде предупреден да възникне, например по силата на законодателство за противодействие на изпирането на пари“ (Етичен кодекс);¹⁶

¹¹ Цит. Ръководство по Международни стандарти за контрол върху качеството, одит, преглед, други ангажменти за изразяване на сигурност и свързани по съдържание услуги, МОС 230 *Одиторска документация*, пар. 3.

¹² Пак там, пар. 1.

¹³ Цит. Ръководство по Международни стандарти за контрол върху качеството, одит, преглед, други ангажменти за изразяване на сигурност и свързани по съдържание услуги, МОС 250 *Съобразяване със закони и нормативни разпоредби при одита на финансови отчети*, пар. А6.

¹⁴ Ръководство по Международен етичен кодекс на професионалните счетоводители (включително международни стандарти за независимост), издание 2018 на International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA), публикувано от International Federation of Accountants (IFAC) през м. август 2018 г. на английски език и преведено на български език от Института на дипломираните експерт-счетоводители в България през м. ноември 2018 г., пар. 360.5, 360.11 П4, И360.12, И360.20, 360.21 П1.

¹⁵ Пак там, пар. 110.1 П1, 114.1 П1.

¹⁶ Пак там, пар. 360.6 П1.

- „Закон или нормативна разпоредба може изрично да забранява комуникация или друго действие, което би могло да попречи на разследване от страна на компетентен орган на действително извършено или подозирано незаконно деяние, включително предупреждаване на предприятието, когато например от одитора се изисква да докладва случай на измама до компетентен орган по силата на законодателство за противодействие на изпирането на пари“ (МОС 240 *Отговорност на одитора относно измами при одита на финансови отчети*);¹⁷
- „Закон или нормативна разпоредба може изрично да забранява комуникация или друго действие, което би могло да попречи на разследване от страна на компетентен орган на действително извършено или подозирано незаконно деяние, включително предупреждаване на предприятието, когато например от одитора се изисква да докладва идентифицирания или подозиран случай на неспазване на изискванията до компетентен орган по силата на законодателство за противодействие на изпирането на пари“ (МОС 250 *Съобразяване със закони и нормативни разпоредби при одита на финансови отчети*);¹⁸
- „Закон или нормативна разпоредба може изрично да забранява комуникация или друго действие, което би могло да попречи на разследване от компетентен орган на действително или подозирано незаконно действие, включително предупреждаване на предприятието, когато например от одитора се изисква да докладва идентифицирания или подозиран случай на неспазване на изискванията до компетентен орган по силата на законодателство за противодействие на изпирането на пари“ (МОС 260 *Комуникация на одиторски въпроси с лицата, натоварени с общо управление*);¹⁹
- „Закон или нормативна разпоредба може конкретно да забранява комуникация или други действия, които биха могли да навредят на разследване от страна на компетентен орган на реални или подозирани незаконни действия, включително предупреждаване на предприятието, когато например от одитора се изисква да докладва идентифицирания или подозиран случай на неспазване на изискванията до компетентен орган по силата на законодателство за противодействие на изпирането на пари“ (МОС 450 *Оценка на неправилни отчитания, идентифицирани по време на одита*);²⁰

¹⁷ Цит. Ръководство по Международни стандарти за контрол върху качеството, одит, преглед, други ангажименти за изразяване на сигурност и свързани по съдържание услуги, МОС 240 *Отговорност на одитора относно измами при одита на финансови отчети*, пар. А61.

¹⁸ Пак там, МОС 250 *Съобразяване със закони и нормативни разпоредби при одита на финансови отчети*, пар. А21.

¹⁹ Пак там, МОС 260 *Комуникация на одиторски въпроси с лицата, натоварени с общо управление*, пар. 7.

²⁰ Пак там, МОС 450 *Оценка на неправилни отчитания, идентифицирани по време на одита*, пар. А11.

- „Възможно е закон или нормативна уредба да възпрепятства публичното оповестяване от страна на ръководството или на одитора на информация относно конкретен въпрос, определен за ключов одиторски въпрос. Така например закон или нормативна уредба може изрично да забранява всякаква публична комуникация, която би могла да навреди на разследване от страна на компетентен орган във връзка с действително или подозирано незаконно действие (например въпроси, които са свързани, или видимо изглеждат свързани, с пране на пари)“ (МОС 701 *Комуникиране на ключови одиторски въпроси в доклада на независимия одитор*).²¹

От тези разпоредби става ясно, че одиторските стандарти регламентират процедури относно мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма. Освен това те допускат, че законите могат да въвеждат допълнителни задължения и ограничения за комуникиране. Дейностите се извършват като част от одита на финансовите отчети според етапите на одитния процес. В този смисъл трябва да се разграничават от процедурите при специфичните одити, например т. нар. „криминален одит“.²²

ЗАКОНИ И ПОДЗАКОНИ РАЗПОРЕДБИ ОТНОСНО МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ И ФИНАНСИРАНЕ НА ТЕРОРИЗМА

Прилагането на ЗМИП, ППЗМИП и ЗМФТ от регистрираните одитори се извършва чрез Единните вътрешни правила на ИДЕС след предоставянето на декларация за **запознатост**. Затова е достатъчно да се разглеждат разпоредбите на тези правила.²³

Единните вътрешни правила имат отношение към цялостната дейност на одиторите. Това е така, защото те налагат разработването на политики за **вътрешен контрол** за ограничаване и ефективно управление на рисковете от изпиране на пари и финансиране на тероризма.²⁴ За целта може да се създаде специализирана служба или да се осъществява вътрешен контрол лично от одитора.²⁵ За отговорното лице се уведомява ДАНС.

Част от разпоредбите не въвеждат нови задължения. Такива са например свързаните с обучението, документирането и съхраняването на документацията. Одиторите са отговорни да поддържат своите знания и

²¹ Пак там, МОС 701 *Комуникиране на ключови одиторски въпроси в доклада на независимия одитор*, пар. А52.

²² Вж. Банкова, Д. За някои аспекти на финансовия одит, свързани с противодействието на икономическата престъпност, списание ИДЕС, бр. 03/2019.

²³ Правилата, които съдържат изисквания за одитни процедури, са особено важни за всички видове одит, вж. Stoev, L. Forms of Tax and Social Insurance Control in Bulgaria, *Journal Sepike*, Edition 27, 31.07.2020, pp. 40 – 43.

²⁴ Единни вътрешни правила за контрол и предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризма, приети от Управителния съвет на ИДЕС с Протокол от 23.04.2019 г., т. 27.1.

²⁵ Пак там, т. 29.1 – 29.3.

умения за спазване на законодателството.²⁶ Това може да се осъществи чрез предприемане на съответните действия за самостоятелна подготовка и обучение или чрез следване на обучителния план на ИДЕС. Събирането на информация се извършва при спазване законите. Документите се съхраняват за срок от 5 години.

Има и някои особености, например изискването служителите да са запознати с възможностите за подаване на сигнали. Те са породени от трудностите в противодействието на тези дейности, които произтичат от факта, че в тях „участват лица на ръководни длъжности, управляващи и политически дейци, контролни и счетоводни органи, юристи и дейци на правозащитни и охранителни органи“.²⁷ По-специфичните разпоредби са свързани с **мерките**, които трябва да прилагат одиторите:²⁸

- процедури за комплексна проверка на клиентите;
- процедури за оценка на риска от изпиране на пари;
- задължения за разкриване на информация.

1. Процедури за комплексна проверка на клиентите

Мерките за комплексна проверка се прилагат при приемане или продължаване на одитния ангажимент.²⁹ Те се следват и когато има съмнение за изпиране на пари и за наличие на средства с престъпен произход, както и в други случаи, посочени в Единните вътрешни правила. Ако одиторът не може да изпълни изискванията за комплексна проверка, той е длъжен да откаже ангажимента.

Комплексната проверка включва:³⁰

- събиране на информация за идентифициране на клиента, вкл. за оценка на целта и характера на деловите взаимоотношения;
- идентифициране на законните представители и действителните собственици на клиента;
- изясняване на произхода на средствата и източника на имущественото състояние в предвидените в закона случаи.

Одиторът **събира информация** за дейността на клиента, структурата на собствеността и контрола, законните представители и произхода на средствата. По-конкретно се установяват данни за:

- наименованието и правноорганизационната форма;
- седалището, адреса на управление и адреса за кореспонденция;
- актуалния предмет на дейност или целта и характера на деловите взаимоотношения;

²⁶ Пак там, т. 30.1 – 30.7.

²⁷ Динев, М. Контрол и регулиране в социалното управление. София, Издателски комплекс УНСС, 2015, с. 158 – 159.

²⁸ Пак там, т. 4.

²⁹ Пак там, т. 12.

³⁰ Пак там, т. 13 – 21.

- срока на съществуване;
- контролните органи, органите на управление и представителство;
- вида и състава на колективния орган на управление;
- основното място на търговска дейност;
- структурата на собственост, управление и контрол на клиента.

Извършва се справка в търговския регистър или в съответния публичен регистър по партидата на клиента.

Когато с тези способности клиентът не може да се идентифицира, се изисква представяне на оригинал или нотариално заверено копие на официално извлечение от регистър за актуално състояние и заверено от законен представител/пълномощник на клиента копие от учредителния договор, учредителния акт или от друг документ. Когато дейността подлежи на лицензиране, разрешение или регистриране, се прилага заверено копие от съответния документ.

Идентифицирането на **законните представители** и **действителните собственици** на клиента става чрез официален документ за самоличност и снемане на копие от него. Събират се данни за:

- имената;
- дата и място на раждане;
- официален личен идентификационен номер (ЕГН) или друг уникален елемент за удостоверяване на самоличността, съдържащ се в официален документ, чийто срок на валидност не е изтекъл и на който има снимка;
- всяко гражданство, което лицето притежава;
- държава на постоянно пребиваване и адрес.

Когато в официалния документ за самоличност не се съдържат всички необходими данни, събирането на липсващите данни се извършва чрез представяне на други официални документи за самоличност или други официални лични документи, чийто срок на валидност не е изтекъл и на които има снимка, и снемане на копие от тях.

Относно действителните собственици се изисква и справка от съответния регистър по чл. 63 от ЗМИП (търговския регистър, регистъра на юридическите лица с нестопанска цел и регистър БУЛСТАТ) и документите по чл. 64 от ЗМИП (за действителните собственици от регистър според законодателството на съответната юрисдикция). Единните вътрешни правила допускат и тяхното деклариране от законния представител или от пълномощника на клиента.

За клиентите, чиито акции се търгуват на регулиран пазар, които се подчиняват на изискванията за оповестяване в съответствие с правото на Европейския съюз или на еквивалентни международни стандарти, осигуряващи адекватна степен на прозрачност по отношение на

собствеността, се събира информацията за дяловото участие, подлежаща на разкриване по реда на глава единадесета, раздел I от Закона за публичното предлагане на ценни книжа, или аналогична информация относно дружества на регулиран пазар извън България. Същото правило се прилага и по отношение на клиентите – дъщерни предприятия (по смисъла на пар. 1, т. 4 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството) на такива предприятия. В тези случаи не се извършват действия по идентифициране на действителните собственици.

Одиторите са задължени да извършат **проверка** на събраните идентификационни данни чрез използването на един или повече от следните методи:

- изискване на допълнителни документи;
- потвърждаване на идентификацията от друго лице, което е задължен субект по ЗМИП, или от лице, задължено да прилага мерки срещу изпирането на пари в друга държава членка или в трета държава;
- извършване на справки в електронни страници и бази от данни на местни и чуждестранни компетентни държавни и други органи, предоставени за публично ползване за целите на проверката на валидността на документи за самоличност и на други лични документи или на проверката на други данни, събрани при идентификацията;
- извършване на справки в публичнодостъпни местни и чуждестранни официални търговски, фирмени, дружествени и други регистри;
- използване на технически средства за проверка на истинността на представените документи;
- друг метод съгласно Единните вътрешни правила.

За целите на ограничаване на рисковете, свързани с дистанционния характер на извършваните действия по идентифициране и проверка на идентификацията, одиторите въвеждат вътрешни контроли, насочени към ограничаване на възможността за:

- предоставяне на неверни идентификационни данни от страна на подлежащото на идентифициране физическо лице;
- използването на чужди идентификационни данни и документи за самоличност;
- предоставяне на идентификационни данни и документ за самоличност под заплахата, принуда или други сходни обстоятелства.

Тези процедури са насочени към събиране на информация за клиента и неговото ръководство и собственици. Затова те се изискват и от одиторските стандарти. Но законовите разпоредби, систематизирани в Единните вътрешни правила, са по-детайлни. Повече особености има за

изясняване произхода на средствата и източника на имущественото състояние.

Произходът на средствата се изяснява в предвидените от закона случаи, включително при приемане на ангажимент, когато действителните собственици на клиента са лица по чл. 36 от ЗМИП (видни политически личности).

За установяване дали действителен собственик на клиент е лице по чл. 36 от ЗМИП, се използват един или няколко от следните методи:

- използване на информация, получена чрез прилагане на мерките за разширена комплексна проверка, например чрез проверка в публичните регистри (търговски регистър, регистър БУЛСТАТ, регистър на юридическите лица с нестопанска цел или друг публичен регистър), информация, събрана от клиента чрез попълване на въпросник и други;
- писмена декларация с цел установяване дали лицето попада в някоя от категориите по чл. 36 от ЗМИП;
- информация, получена чрез използването на вътрешни или външни бази от данни, включително и информация, придобита от разширена комплексна проверка на друг клиент.

Данните за произхода на средствата могат да се събират от следните публичнодостъпни документи:

- последния годишен финансов отчет на клиента, обявен или представен за обявяване в търговския регистър, регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, регистър БУЛСТАТ или друг публичнодостъпен регистър, ако клиентът не е регистриран в България;
- публикувани документи на официален сайт на фондова борса, ако акциите на клиента се търгуват на регулиран пазар;
- публикации в публичнодостъпни източници с добра репутация.

Може да се проследяват и паричните потоци в рамките на установените делови взаимоотношения. При прилагането на този способ одиторът установява дали паричните средства, с които се заплаща възнаграждението му, се нареждат от банкова сметка на клиента, или на трето лице, включително в коя държава е регистрирана банковата сметка, от която се нареждат сумите. В случаите, в които паричните средства се нареждат от трето лице, следва да се събере информация за отношенията между клиента и това трето лице, както и да се оцени дали целта на трансакцията е обоснована и дали съответства на икономическия профил на клиента.

При невъзможност за изясняване на произхода на средствата след изчерпване на посочените в Единните вътрешни правила методи, както и в случаите, при които прилагането на поне два от методите е довело до противоречива информация, изясняването се извършва чрез писмена

декларация от клиента или от неговия законен представител или пълномощник.

По отношение на действителен собственик на клиент, който е лице по чл. 36 от ЗМИП, одиторът трябва да предприема подходящи действия за изясняване на **източника на имуществено състояние**. При наличието на механизъм за публичност се извършва периодично преглед и сравнение между информацията за декларираното имущество и информацията, установена в резултат на прилагането на мерките за комплексна проверка. В други случаи, или ако въз основа на публично наличната информация не могат да се направят изводи относно източника на имуществено състояние, или резултатите водят до противоречива информация, се установява източникът на имуществено състояние чрез други способности.

Съгласно Единните вътрешни правила се извършва периодично преглед на деловото взаимоотношение с клиент, ако за действителния му собственик е установено, че е лице по чл. 36 от ЗМИП.

Комплексната проверка може да бъде **опростена, стандартна и разширена**. Опростената комплексна проверка се прилага съгласно Единните вътрешни правила при кумулативно изпълнени условия по чл. 26 от ЗМИП. Разширена комплексна проверка се извършва при встъпване в делови взаимоотношения с клиенти, чиито действителни собственици са лица по чл. 36 от ЗМИП, и клиенти, установени във високорискови трети държави по чл. 46 от ЗМИП, и в други предвидени случаи.³¹ Мерките за нея включват:

- изискване и/или събиране на по-голям обем от данни, документи и информация;
- изискване на данни, документи и информация от различни източници с цел съпоставяне, събиране и/или проверка на вече събрани данни, документи и информация;
- съобразяване честотата на извършване на действията с установеното ниво на риск от изпиране на пари и финансиране на тероризъм;
- изясняване на източниците на имущественото състояние на клиента;
- изискване на референции от контрагенти на клиента или от други задължени лица по ЗМИП;
- възлагане на проучване или предприемане на други необходими за целта действия на лица, ползващи се с добра репутация и притежаващи доказана експертиза и практически опит в сферата на превенцията и предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризма;

³¹ Пак там, т. 14.

- предприемане на други действия съгласно професионалната преценка.

2. Процедури за оценка на риска от изпиране на пари

Комплексната проверка е свързана с процедурите на оценка на риска. Тава е така, защото задълбочеността на проверката зависи и от оценения риск.

Оценката на риска се основава на наднационалната, националната и секторната оценка на риска.³² Специални изисквания има за приемане на ангажимент или извършване на случайна операция без присъствието на представител на клиента, например чрез електронно изявление, електронен документ или електронен подпис. В оценката се включва и произтичащият от това риск.

Въз основа на изготвената оценка на риска се определя рисковият профил на клиента и на деловото взаимоотношение с него. Така се прилагат мерките в съответствие с определения профил. Оценката се актуализира съгласно Единните вътрешни правила.

За оценка на риска може да се използват критериите за разпознаване на съмнителни източници, сделки, операции и клиенти относно изпиране на пари и финансиране на тероризма в същите правила. Те са подобни на одитните процедури за разкриване на измами.

3. Задължения за разкриване на информация

Най-съществените допълнителни разпоредби относно изпирането на пари и финансирането на тероризма са свързани с разкриването на информация.³³ Съгласно Единните вътрешни правила всяко съмнение за изпиране на пари или финансиране на тероризъм, установено при одита, се докладва на одитора не по-късно от края на работния ден, през който е възникнало съмнението. В специален дневник се завежда:

- всяко съобщение на служител за възникнало съмнение за изпиране на пари или финансиране на тероризъм или за наличие на средства с престъпен произход независимо от начина, по който е направено съобщението, заедно със заключение относно необходимостта от докладване;
- заключение относно целта и характера на операциите или сделките, които попадат в обхвата на чл. 3б, т. 5 от ЗМИП (сложни или необичайно големи сделки или операции, както и операции и сделки без явна икономическа или законна цел), както и заключение за наличието на съмнение за изпиране на пари, за финансиране на тероризъм или за наличие на средства с престъпен произход.

³² Пак там, т. 22.

³³ Пак там, т. 24 – 26.

Дневникът се прошнурова, пронумерова и заверява с подписа и печата на одитора. Той може да се поддържа и в електронен вид, ако отговаря на следните изисквания:

- функционалните му характеристики позволяват: а) удостоверяване на времето на записване на съобщението с точност до година, дата, час, минута и секунда с квалифицирано удостоверение за време; б) създаване на историческа справка за всички движения, свързани с въвеждане на записи в електронния дневник;
- функционалните му характеристики не позволяват: а) промяна на поредността на записаните съобщения или на тяхното съдържание; б) неправомерно унищожаване и/или изтриване на записано съобщение; в) неправомерен достъп, изменение или разпространение на дневника.

При съмнение или узнаване за изпиране на пари или за наличие на средства с престъпен произход, или за сделки или операции, насочени към финансиране на тероризъм, одиторът е длъжен да уведоми незабавно дирекция „Финансово разузнаване“ на ДАНС преди извършването на операцията или сделката, като забави нейното осъществяване в рамките на допустимия срок съгласно нормативните актове, уреждащи съответния вид дейност.

Одиторът уведомява ДАНС и за всяко плащане в брой на стойност над 30 000 лв. или тяхната равностойност в чужда валута, извършено от или на техен клиент в рамките на установените отношения или при случайни сделки или операции. Информацията се предоставя на месечна база до 15-о число на месеца, следващ месеца, за който се отнася.

В съответствие с чл. 80, ал. 1 от ЗМИП одиторът **не може да уведомява своя клиент или трети лица** за разкриването на информация пред ДАНС. Тази забрана не се отнася до съответния орган за надзор.

Прегледът на законовите изисквания относно мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма позволява да се обобщи, че повечето от тях са аналогични на процедурите, посочени в одиторските стандарти. Но са по-детайлни и са насочени към тези специфични дейности. Повече особености има относно изясняване на произхода на средствата и източника на имуществено състояние. Процедурите за оценка на риска трябва да се основават на наднационалната, националната и секторната оценка. При определени случаи се разкрива информация съгласно правилата.

ДОКУМЕНТИРАНЕ НА ПРОЦЕДУРИТЕ ОТНОСНО МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ И ФИНАНСИРАНЕ НА ТЕРОРИЗМА

Документирането на процедурите относно мерките срещу изпиране на пари и финансиране на тероризма трябва да се основава на МОС и Единните вътрешни правила. В тази връзка намират приложение

стандартните документи, които се създават при одитните ангажименти и приложенията към правилата. Възможно е да се разработят и допълнителни документи, за да се спазват всички приложими изисквания. Те могат да се разграничат на следните две групи:

- свързани със системата за контрол върху качеството;
- свързани с одиторските ангажименти.

Системата за **контрол върху качеството** на одитора се документира подходящо, за да се демонстрира, че изискванията на МСКК 1 се изпълняват и одиторът поема отговорност да гарантира това. Необходимо е тази система да включва и мерките срещу изпиране на пари и финансиране на тероризма. По този начин може да се докаже, че са разработени политики за вътрешен контрол за ограничаване и ефективно управление на тези рискове.

В тази връзка към системата за контрол върху качеството трябва да се приложат Единните вътрешни правила, декларация за запознатост (**Приложение № 8** от Единните вътрешни правила), уведомлението за определянето или смяната на служителя по чл. 106, ал. 2 от ЗМИП (**Приложение № 9 и № 10**), секторната оценка на риска, оценката на риска от одитора и дневникът за съмнителни операции, сделки и клиенти. При задължение за уведомяване на ДАНС се използва образецът за уведомяване на съмнителна операция/сделка/клиент, посочен в **Приложение № 11** към Единните вътрешни правила.

Документите, свързани с **одиторските ангажименти**, се съставят, за да се докажат извършените процедури по конкретните законови мерки – относно комплексната проверка и процедурите за оценка на риска.

1. При комплексната проверка на клиентите за събиране на информация за дейността, структурата и собствеността може да се използва **Приложение № 1** за информация за клиента към Единните вътрешни правила и работен документ за направена справка в търговския регистър или в съответния публичен регистър по партидата на клиента. Идентифицирането на законните представители и действителните собственици се извършва като стандартна одитна процедура при приемане на ангажимента. Може да се използва и **Приложение № 3** за деклариране на действителните собственици на клиента.

Ако действителните собственици на клиента са лица по чл. 36 от ЗМИП, или в други предвидени в закона случаи, произходът на средствата може да се изясни като част от процедурите в отговор на оценените рискове при приемане на ангажимента. При невъзможност да се прилагат изброените в Единните вътрешни правила способности, може да се изисква деклариране съгласно **Приложение № 5**. Лицата по чл. 36 от ЗМИП могат да се установят чрез проучване на публични регистри и чрез декларация по образца в **Приложение № 4**.

По отношение на действителните собственици на клиент, за които е установено, че са лица по чл. 36 от ЗМИП, се извършват процедури за установяване произхода на средствата, използвани за заплащане на възнаграждението и изясняване на източника на имуществено състояние.

Изследва се публична информация. При липса на механизъм за публичност или при други затруднения се прилагат способите съгласно **Приложение № 2** за установяване на източника на имуществено състояние на лице по чл. 36 от ЗМИП към Единните вътрешни правила.

2. Чрез процедурите за оценка на риска се определя рисковият профил на клиента. След това се прилагат съответните мерки в отговор на оценени рискове – опростена, стандартна или разширена комплексна проверка. Приложение намира методологията, описана в **Приложение № 6**, и **Приложение № 7** за оценка на рисковия профил на клиента към Единните вътрешни правила.

Критериите за разпознаване на съмнителни източници, сделки, операции и клиенти, посочени в Единните вътрешни правила,³⁴ може да се систематизират в отделен документ. Това е направено в **Приложението** към настоящата студия.

Представените документи, свързани с одиторските ангажименти, трябва да се включат в одитното досие, за да се докаже изпълнението на специфичните процедури.

ПОДРЕЖДАНЕ И РЕФЕРИРАНЕ НА РАБОТНИТЕ ДОКУМЕНТИ ОТНОСНО МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕ НА ПАРИ И ФИНАНСИРАНЕ НА ТЕРОРИЗМА В ОДИТНОТО ДОСИЕ

За подреждането и реферирането на работните документи е необходимо да се представи съдържанието на одитното досие. То може да се основава на етапите на одита, обектите или да се прилага комбиниран подход. Но изследването на досието е извън обхвата на настоящата студия. За анализа на възможностите за индексирание на допълнителните документи е достатъчно да се представи един подход.

Може да се приеме, че основните папки и документи, които трябва да включва одитното досие, са следните:³⁵

1. Папка „1. Приемане”, която включва следните работни документи: „11. Приемане и продължаване на взаимоотношение с клиент”, „12. Оценка на заплахите за спазването на фундаменталните принципи и независимостта”, „16. Договор за одит (писмо за поемане на одиторски ангажимент)”.

2. Папка „2. Планиране” със следните работни документи: „21. Обща одитна стратегия”, „22. Ниво на същественост”, „23. План/Обсъждания в одиторския екип”.

3. Папка „3. Рискове” със следните работни документи: „31. Идентифициране на рискове с проучващи запитвания и наблюдения”, „32. Идентифициране на рискове с аналитични процедури”, „33.

³⁴ Пак там, т. 9 – 11.

³⁵ Вж. Вейсел, А. Одитинг (Финансов одит). София, Сиела, 2017, с. 146 – 152; Вейсел, А. Стандартизация в одита. Учебно помагало. Второ издание. Издателство на ВУЗФ „Св. Григорий Богослов”, София, 2020, с. 67 – 72.

Оценяване на рисковете”, „34. Риск на контрола”, „35. Отговори на оценените рискове/Одитен план”.

4. Папка „4. Тестове” с всичките работни документи за извършени тестове в отговор на оценени рискове – „4-1. Тестове на контролите” [към този документ: „4-1-1. Извадка за тестовете на контролите за продажбите/покупките/паричните средства“], „4-2. Процедури по същество относно началните салда” (при първоначални ангажименти), „4-3. Процедури по същество относно продажбите (вземания и приходи)” [към този документ: „4-3-1. Извадка за тестовете на детайлите за приходите“], „4-4. Процедури по същество относно покупките (разходи и търговски задължения)” [към този документ: „4-4-1. Извадка за тестовете на детайлите за разходите“], „4-5. Процедури по същество относно дълготрайните активи“, „4-6. Процедури по същество относно материалните запаси“, „4-7. Процедури по същество относно заплатите“, „4-8. Процедури по същество относно паричните средства“, „4-9. Процедури по същество относно други задължения (вземания)“, „4-10. Процедури по същество относно собствения капитал“, „4-11. Процедури по същество относно съставянето на финансовия отчет“, „4-12. Процедури по същество относно оповестяванията“.

5. Папка „5. Приключване“ със следните работни документи: „51. Аналитични процедури към края на одита”, „52. Процедури при приключване на одита”, „52-1. Писмени изявления”, „52-2. Писмо за дела”, „53. Идентифицирани отклонения”, „54. Преглед на одитните доказателства и досието”, „54-1. Доклад”.

Това са основните работни документи, към които се прилагат други документи и доказателства. Например към документ „12. Оценка на заплахите за спазването на фундаменталните принципи и независимостта” се прилагат декларации за независимост от членовете на екипа: 12-1, 12-2 и т.н. Не е необходимо да се обяснява тяхното съдържание, защото то се подразбира от съответното заглавие.

Приемането или продължаването на одитни ангажименти се извършва с документ *11. Приемане и продължаване на взаимоотношение с клиент*. С него се документират изискванията на стандартите, вкл. се определя дали съществуват индикации, че предприятието може да е въввлечено в операции по изпиране на пари или други криминални дейности, както и дали има съмнения относно почтеността на основните собственици, висшето ръководство и лицата, натоварени с общото управление на предприятието. Идентифицират се действителните собственици и се определя рискът на ангажимента. Чрез отделен документ към основния – *11-1. Проучване на информация за клиента в търговския регистър и интернет*, се събира информация от търговския регистър и други публични данни за предприятието. С документ *12. Оценка на заплахите за спазването на фундаменталните принципи и независимостта* се оценяват заплахите за нарушаване на Етичния кодекс. Заключениеята от този документ също се използват за вземането на решение по документ 11.

Чрез тези процедури се установяват и измами, свързани с изпиране на пари и финансиране на тероризма. Но Единните вътрешни правила, разработени в съответствие със ЗМИП, ППЗМИП и ЗМФТ, съдържат и други (допълнителни, по-детайлни) разпоредби за идентификация. Те могат да се реферират със следните индекси и работни документи:

- 11-2. *Информация за клиента* (Приложение № 1 към Единните вътрешни правила);
- 11-2-1. *Деклариране на действителните собственици на клиента* (Приложение № 3);
- 11-2-2. *Деклариране дали лицето попада в някоя от категориите по чл. 36 от ЗМИП* (Приложение № 4);
- 11-2-3. *Деклариране на произхода на средствата* (Приложение № 5);
- 11-3. *Насоки за установяване на източника на имуществено състояние на лице по чл. 36 от ЗМИП* (Приложение № 2);
- 11-4. *Оценка на рисковия профил на клиента* (Приложение № 7);
- 11-4-1. *Методология за определяне на рисковия профил на клиента* (Приложение № 6).

С това индексирание се показва, че към основния документ 11 има допълнителни работни документи – 11-2, 11-3 и 11-4. Към 11-2 се прилагат декларациите, които се изискват при определени случаи – 11-2-1, 11-2-2 и 11-2-3. Към документ 11-4 се прилага 11-4-1, който включва методологията.

За разпознаване на съмнителни източници, сделки, операции и клиенти се използва друг документ (посочен в Приложението към студията). Чрез него се оценява рискът както при приемане на ангажимента, така и при планирането и приключването. Затова не може да се разграничава според етапите на одита. Освен това има много други документи, които се отнасят за рисковете – 11. *Приемане и продължаване на взаимоотношение с клиент*, 21. *Обща одитна стратегия*, 23. *План/Обсъждания в одиторския екип*, 31. *Идентифициране на рискове с проучващи запитвания и наблюдения*, 32. *Идентифициране на рискове с аналитични процедури*, 33. *Оценяване на рисковете*, 34. *Риск на контрола*, 35. *Отговори на оценените рискове/Одитен план*, 51. *Аналитични процедури към края на одита*, 52. *Процедури при приключване на одита*. С тях се изследват и рисковете от нарушаване на всички законови разпоредби. Затова допълнителният документ трябва да се използва като контролен лист,³⁶ с който се систематизират потенциалните отклонения. В този смисъл той е подобен на документа за натрупаните отклонения по време на одита – 53. *Идентифицирани*

³⁶ За предимствата и недостатъците на контролните листове вж. Динева, В. Методологически аспекти на вътрешния одит. Изследване в застрахователния сектор. София, АТА-50, 2014, с. 130 – 131.

отклонения.³⁷ Подходящо е да се индексира към него със заглавие 53-1-1. *Съмнителни източници, сделки, операции и клиенти относно изпиране на пари и финансиране на тероризма.* Така идентифицираните рискове трябва да се описват във *файл 53. Идентифицирани отклонения* и да се включват в *Дневника за съмнителни операции, сделки и клиенти.*

С това подреждане и рефериране на работните документи в одитното досие се доказва, че одиторът спазва Единните вътрешни правила, които са разработени въз основа на ЗМИП, ППЗМИП и ЗМФТ. Трябва обаче да се има предвид, че спецификите на конкретен ангажимент могат да изискват извършване на други процедури и съставяне на допълнителни работни документи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на направеното изследване за одитната документация относно мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма може да се обобщи следното:

1. В одиторските стандарти има изисквания, свързани с изпирането на пари и финансирането на тероризма. Освен това стандартите допускат, че законите могат да въвеждат допълнителни задължения и ограничения за комуникиране. Поради това процедурите за тези незаконни действия трябва да се извършат като част от независимия финансов одит според етапите на одитния процес.
2. Повечето от процедурите, посочени в Единните вътрешни правила, са аналогични на стандартните одитни процедури съгласно одиторските стандарти. Въпреки това те са по-детайлни и са насочени към специфичните дейности. Особено има отношение изясняване на произхода на средствата, източника на имуществено състояние и оценката на риска. При определени случаи се разкрива информация съгласно правилата.
3. Документирането на допълнителните процедури трябва да се основава на изискванията на Единните вътрешни правила и приложенията към тях.
4. Като приложение към системата за контрол върху качеството е необходимо да се посочат Единните вътрешни правила, декларацията за запознатост, уведомлението за определяне или смяна на служителя по чл. 106, ал. 2 от ЗМИП, секторната оценка на риска, оценката на риска от одитора и дневникът за съмнителни операции, сделки и клиенти. Документите за комплексна проверка, вкл. декларациите, се включат в досието към основния одитен документ за приемане и продължаване на взаимоотношение с клиент. Към документа за идентифицирани отклонения може да се приложи контролният лист за

³⁷ Виж. цит. Ръководство по Международни стандарти за контрол върху качеството, одит, преглед, други ангажименти за изразяване на сигурност и свързани по съдържание услуги, МОС 450 *Оценка на отклонения, идентифицирани по време на одита*, пар. 5 – 7.

отклоненията, свързани с изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Библиографска справка:

1. Банкова, Д. За някои аспекти на финансовия одит, свързани с противодействието на икономическата престъпност, списание ИДЕС, бр. 03/2019.
2. Вейсел, А. Одитинг (Финансов одит). София, Сиела, 2017.
3. Вейсел, А. Стандартизация в одита. Учебно помагало. Второ издание. Издателство на ВУЗФ „Св. Григорий Богослов“, София, 2020.
4. Динев, М. Контрол и регулиране в социалното управление. София, Издателски комплекс УНСС, 2015.
5. Динева, В. Методологически аспекти на вътрешния одит. Изследване в застрахователния сектор. София, АТЛ-50, 2014.
6. Единни вътрешни правила за контрол и предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризма, приети от Управителния съвет на ИДЕС с Протокол от 23.04.2019 г.
7. Закон за мерките срещу изпирането на пари, обн., ДВ, бр. 27 от 27 март 2018 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 69 от 4 август 2020 г.
8. Закон за мерките срещу финансирането на тероризма, обн., ДВ, бр. 16 от 18 февруари 2003 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 69 от 4 август 2020 г.
9. Правилник за прилагане на Закона за мерките срещу изпирането на пари, приет с ПМС № 357 от 31.12.2018 г., обн., ДВ, бр. 3 от 8 януари 2019 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 21 от 13 март 2020 г.
10. Ръководство по Международен етичен кодекс на професионалните счетоводители (включително международни стандарти за независимост), издание 2018 на International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA), публикувано от International Federation of Accountants (IFAC) през м. август 2018 г. на английски език и преведено на български език от Института на дипломираните експерт-счетоводители в България през м. ноември 2018 г.
11. Ръководство по Международни стандарти за контрол върху качеството, одит, преглед, други ангажименти за изразяване на сигурност и свързани по съдържание услуги, издание 2018 на International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), публикувано от International Federation of Accountants (IFAC) през м. декември 2018 г. на английски език и преведено на български език от Института на дипломираните експерт-счетоводители в България през м. април 2019 г. – първа част.

12. Able, A. S. and J. S. Gerson. *The CPA's Role in Fighting Money Laundering*, *Journal of Accountancy*, June 2001, <https://www.journalofaccountancy.com/issues/2001/jun/theccpasroleinfightingmoneylaundering.html> [Accessed September 13, 2020].
13. *Anti-Money Laundering, 2nd Edition*, March 2004, International Federation of Accountants, p. 3, <http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/anti-money-laundering-2n.pdf> [Accessed September 13, 2020].
14. *Risk-based Approach for the Accounting Profession*. FATF, 2019, www.fatf-gafi.org/publications/documents/rba-accounting-profession.html [Accessed September 13, 2020].
15. Stoev, L. *Forms of Tax and Social Insurance Control in Bulgaria*, *Journal Sepike*, Edition 27, 31.07.2020.
16. <https://www.ifac.org/what-we-do/speak-out-global-voice/points-view/fighting-corruption-and-money-laundering> [Accessed September 13, 2020].

ПРИЛОЖЕНИЕ

53-1-1. Съмнителни източници, сделки, операции и клиенти относно изпиране на пари и финансиране на тероризма		
Клиент:	Дата на ФО:	
Колона „Риск“: 0 – не е идентифициран риск, 1 – идентифициран е риск. Идентифицираните рискове се описват във <i>файл 53. Идентифицирани отклонения</i> и се включват в <i>Дневника за съмнителни операции, сделки и клиенти</i> .		
Въпроси	Риск	Препратки/ коментари
1. Критерии за разпознаване на съмнителни източници		
Източници на пари (имущество, собственост) от:		
• страни, неприлагащи препоръките на FATF (http://www.fatf-gafi.org)		
• държави, които не прилагат или прилагат непълно международните стандарти в противодействието на изпирането на пари, определени от Европейската комисия като високорискови трети държави (http://www.dans.bg/)		
• страни със статут на офшорни зони или определени като данъчни убежища (https://www.imf.org/external/np/ofca/ofca.aspx);		
• държави и юрисдикции с наложени санкции, ембарго или подобни мерки, например от Европейския парламент и от Съвета, от Съвета за сигурност на ООН и от Министерството на финансите на САЩ (http://eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/consolid/index_en.htm)		
2. Критерии за разпознаване на съмнителни сделки и операции		
• трансакции без логични икономически причини – не е налице връзка между дейността на клиента и другите страни, участващи в трансакцията		
• извършване на необичайно големи трансакции, без да има рационална – икономическа и/или правна причина		
• използване на необичайна валута за типа сделки на клиента		
• необичайно бързо движение на средства по сметките на клиента		

• използване на необичайни банкови инструменти		
• използване на необичаен комплекс от средства за закупуване на финансови продукти		
• необичайни условия, например цени и договорености, значително различни от пазарните такива		
• необичайно комплексни, например сложни и многобройни сделки с ценни книжа или други активи		
• липса на достатъчно документално подкрепена законова обосновааност		
• липса на търговска и/или икономическа логика, например значителни сделки с предмет, различаващ се от основната дейност на клиента или в необосновано голям обем спрямо дейността на клиента, или не е налице връзка между дейността на дружеството клиент и другите страни, участващи в трансакцията		
• липса на финансова логика, например прекомерна финансова тежест за клиента или загуба на финансов ресурс или потенциал особено при наличие на опции, позволяващи минимизиране на финансовата тежест или реализирането на печалби от управлението на наличния финансов ресурс		
• трансакции с контрагент от страна, която е известна с производството и разпространението на наркотици или подкрепа на терористични дейности и организации, или от държава от списъка на високорисковите държави		
• извършител на операцията е гражданин на държава от списъка на високорисковите държави		
• средства от съмнителен източник, включително и от съмнителни операции		
• разплащания в брой или използване на разплащателни сметки в задгранични и/или офшорни банки и други		
• наличие на задължения в особено големи размери на предприятието към собствениците или други свързани лица – сметки Други кредитори, Доставчици или отразени като Други резерви		
• вноски в особено големи размери под формата на основен капитал, неподлежащ на регистрация		

• апортни вноски в особено големи размери на движимо и недвижимо имущество от физическо лице или физически лица		
• липса на информация за собствеността на имуществото, подлежащо на трансфер		
• авансови преводи в чужбина по договори, които значително облагодетелстват продавача		
• плащания към страни – членки на Европейския съюз и извън Европейския съюз, при които документите пораждаат съмнение за автентичност или операциите не съответстват на обичайната дейност на предприятието		
• несвоевременно отразяване на получени средства		
• привлечени средства под формата на заем от трети лица – физически или юридически, както и от свързани с клиента лица		
• сдружаване с цел прехвърляне на имущество, придобито от престъпна дейност, укриване на източника и местонахождението, подпомагане и улесняване на такова действие (отнася се и за придобито имущество, когато дейността е извършена в държава – членка на Европейския съюз, или в друга държава)		
• сключени/извършени сделки с множество различни контрагенти, при които разплащанията се извършват по такъв начин, че крайният бенефициент на средствата се явява първоначалният или свързано със същия лице		
• използване на средства от неправителствени организации, които не съответстват на целите, за които са създадени		
• договаряне с чекове на трети лица или техни влогове в чуждестранни банкови сметки		
• извършване на преводи между банкови сметки на свързани лица или дарения без очевидна причина		
• анонимни дарения или дарения от страни със статут на офшорни зони (юрисдикции) или определени като „данъчни убежища”, или дарения, направени под условие – цялото или част от дарението да бъде използвано по посочен от дарителя начин, несъответстващ на обичайната дейност на предприятието		

<ul style="list-style-type: none"> • заплащането на услугата се поставя в зависимост от сключването на договор за подизпълнение с посочено от клиента лице, на което да се заплати определено от клиента възнаграждение, значително надхвърлящо обичайните за подобен род услуги възнаграждения 		
<ul style="list-style-type: none"> • нетипично, лишено от икономическа и правна логика, поведение на клиента; движение на средства между сметките на клиента; прехвърляне на средства от и в чужда юрисдикция; промяна на поведението на клиента 		
<ul style="list-style-type: none"> • документиран разплащания, при които външнотърговските документи поражда съмнение за автентичността и/или съдържат несъответствия 		
<ul style="list-style-type: none"> • плащания за недоставени стоки/услуги 		
<ul style="list-style-type: none"> • неоснователни разходи за изследвания, маркетинг, разработки 		
<ul style="list-style-type: none"> • икономически необосновани административни разходи 		
<ul style="list-style-type: none"> • несъразмерни разходи за транспорт, опаковки и т.н. 		
<p>3. Критерии за разпознаване на съмнителни клиенти</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • клиенти, които са включени в ограничителните списъци на ООН, Европейския съюз и OFAC – Министерство на финансите на САЩ – например Резолюции 1267, 1373 на Съвета за сигурност на ООН и последващи резолюции 		
<ul style="list-style-type: none"> • отказ да се представят документи за идентификация или представяне на документи за идентификация/регистрация (съдебна, данъчна, адресна и др.), чиято истинност поражда съмнение, при спазване на принципа на формална преценка на истинността на представяните от клиентите документи 		
<ul style="list-style-type: none"> • представени идентификационни документи, в които липсват основни реквизити, които да идентифицират лицето напълно, представени идентификационни документи, които изглеждат подправени, или чуждестранни документи за самоличност, чиято автентичност е трудно да бъде проверена 		
<ul style="list-style-type: none"> • подписът в документа за самоличност не съответства на положения от клиента във връзка с операцията или сделката 		

<ul style="list-style-type: none"> • непредставяне или отлагане представянето на декларации или удостоверения за актуално състояние 		
<ul style="list-style-type: none"> • представители или пълномощници на физически или юридически лица, представящи документи за идентичност и представителна власт, чиято автентичност поражда съмнения, при спазване на принципа на формална преценка на истинността на представяните от клиентите документи 		
<ul style="list-style-type: none"> • лица, за които е обществено достояние, че са криминално проявени или че се занимават с незаконна дейност 		
<ul style="list-style-type: none"> • лице, посочващо като собствен адрес адреса на трето лице 		
<ul style="list-style-type: none"> • лице, посочващо адрес за кореспонденция, който е пощенска кутия 		
<ul style="list-style-type: none"> • лица, включени в списъка по чл. 5 от Закона за мерките срещу финансирането на тероризма, приет от Министерски съвет, и актуализираните списъци за наблюдение на заподозрени терористи и терористични организации, съставени от Европейския съюз, Европейската централна банка, Министерството на финансите на САЩ и други институции 		
<ul style="list-style-type: none"> • лица, срещу които е образувано наказателно производство за тероризъм, финансиране на тероризъм, образуване, ръководене или членуване в организирана престъпна група, която си поставя за цел да извършва тероризъм или финансиране на тероризъм, приготвление, явно подбуждане към извършване на тероризъм или закана за извършване на тероризъм по смисъла на Наказателния кодекс и тази информация е обществено достояние 		
<ul style="list-style-type: none"> • лица, чиито пари, собственост и имущества имат за първоначален източник страни, неприлагащи препоръките на FATF, офшорни зони и страни, данъчни убежища, или страни, включени в черния списък на OFAC 		
<ul style="list-style-type: none"> • лица, които се консултират с одитора и/или с негови служители относно възможни начини за счетоводно третиране или документално обосноваване, различно от действителното 		
<ul style="list-style-type: none"> • не желаят да предоставят на одитора информация за броя на разплащателните си сметки, за състоянието им и движението по същите 		

<ul style="list-style-type: none"> • клиент от страна, която е известна с производството и разпространението на наркотици или че подкрепя терористични дейности и организации; или е от страна от списъка на високорисковите държави 		
<ul style="list-style-type: none"> • в процеса на одитирането се установи сделка или сделки (операция или операции) с организации и лица, за които е публично известно, че са съпричастни към престъпни структури 		
<ul style="list-style-type: none"> • не предоставят достатъчно информация за сделките или в предоставената информация и документи се съдържат явни несъответствия: количество и вид, обявената цена значително надхвърля пазарната и др. 		
<ul style="list-style-type: none"> • не желаят да предоставят информация или изисканите от одитора или негови служители документи пораждат съмнение относно тяхната автентичност 		
<ul style="list-style-type: none"> • необичайно любопитство към правилата за контрол на клиентските документи 		
<ul style="list-style-type: none"> • домашният или служебният телефонен номер на клиента са прекъснати или такъв номер не съществува 		
<ul style="list-style-type: none"> • осъществяване на всички контакти с дружеството само чрез трето лице, което е упълномощено с всички права за сключване на всякакви видове договори/заявки 		
<ul style="list-style-type: none"> • опит за сближаване с одитора или неговия персонал, като предлагат пари, подаръци или услуги 		
<ul style="list-style-type: none"> • бързат да обявят, че паричните им средства са „чисти” и/или имат необичайно добри познания за мерките срещу изпиране на пари и финансиране на тероризма 		
<ul style="list-style-type: none"> • клиентът е представен от чуждестранен клон или филиал в страната на организации, за които е известно, че се занимават с производство и/или разпространение на наркотици, трафик на хора, проституция, контрабанда 		
<ul style="list-style-type: none"> • опит да се разубеди одиторът да регистрира необходимата информация относно самоличността му при попълването на съответните документи 		
<ul style="list-style-type: none"> • съществува невъзможност от страна на одитора да идентифицира действителния собственик (физическо лице) на дадено юридическо лице, клиент на същия 		

• стандартът на живот на клиента или извършваните от него трансакции не съответстват на информацията, която е известна за неговия бизнес		
• одитът е отказан от друг одитор без основателна причина или клиентите са готови да платят значително по-високо възнаграждение от обичайното без основателна причина и/или		
• фиктивни дружества; дружества, собственост на номинални акционери или контролирани чрез номинални директори или директори юридически лица		
ЗАКЛЮЧЕНИЕ:		
Изготвил:	Дата:	
Прегледал:	Дата:	